

BOKT “Azmikroinvest” MMC

31 dekabr 2017-ci il tarixinə
Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
Uyğun Maliyyə Hesabatları və
Müstəqil Auditorun Hesabatı

MÜNDƏRİCAT

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat	1
Məcmu Gəlirlər haqqında Hesabat	2
Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər haqqında Hesabat	3
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat	4
Maliyyə Hesabatları üzrə Məlumatlar	5-34

1. Giriş	5
2. Hesabatların Tərtib Edilməsinin Əsas Prinsipləri	5
3. Təşkilatın Əməliyyat Mühiti	5
4. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi	6
5. Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr	12
6. Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi	13
7. Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri	17
8. Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar	17
9. Torpaq, tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	21
10. Digər aktivlər	22
11. Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar	22
12. Digər Öhdəliklər	23
13. Nizamnamə Kapitalı	23
14. Faiz Gəlirləri və Faiz Xərcləri	23
15. Haqq və Komissiya xərcləri	24
16. Digər Gəlirlər	24
17. İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri	24
18. Mənfəət Vergisi	25
19. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi	26
20. Kapitalın İdarə Edilməsi	32
21. Şərti Öhdəliklər	32
22. Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri	33
23. Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi	33
24. Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar və Qalıqlar	33
25. Ötən İlin Səhvlərinin/Göstəricilərin Düzəlişi/Təsnifi	34
26. Hesabat Dövründən Sonra Baş Vermiş Hadisələr	34

RSM Azerbaijan

Demirchi Tower 21st floor,
37 Khojaly ave, AZ1025,
Baku, Azerbaijan

T +994(12) 480 4571

F +994(12) 480 4563

www.rsm.az

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

BOKT “Azmikroinvest” MMC -nin Təsisçilərinə, Müşahidə Şurasına və İdarə Heyətinə:

Rəy

Bizim rəyimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları BOKT “Azmikroinvest” MMC-nin (bundan sonra “Təşkilat”) 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Təşkilatın maliyyə hesabatlarına aşağıdakılar daxildir:

- 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə məcmu gəlirlər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasətlərinin qısa xülasəsi və digər izahedici məlumatlar daxil olmaqla, maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəyin bildirilməsi üçün əsas

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin “*Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti*” bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Müstəqillik

Biz Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Təşkilatdan asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də firıldaçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik, Təşkilatı ləğv etmək və ya onun fəaliyyətini dayandırmaq istəyi yaxud bundan başqa hər hansı digər real alternativini olmadığı hallar istisna olmaqla, Təşkilatın öz fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, uyğun olduqda fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı məlumatların açıqlanması və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslər Təşkilatın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyırlar.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhriflərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fırıldaqcılıq və ya səhv nəticəsində yarana biləcək təhriflər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilsin.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılmış audit çərçivəsində biz auditin aparıldığı bütün müddət ərzində peşəkar mülahizələr irəli sürür və peşəkar skeptisizmi saxlayırıq. Bundan əlavə biz:

- Saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayır və tətbiq edir; rəyimizin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edən audit sübutu əldə edirik. Fırıldaqcılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fırlıdaqçılıq gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, təhrif edilmiş şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.
- Təşkilatın daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxil nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən Təşkilat fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair fikir bildiririk. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, biz auditor rəyimizdə diqqəti maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimizi dəyişdirməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatının tarixinədək əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və şəraitlər Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.
- Maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və maliyyə hesabatlarında mövcud əməliyyatlar və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən etdiyimiz daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirik.

Azərbaycan Respublikası, Bakı
26 yanvar 2018-ci il

RSM Azerbaijan

BOKT "Azmikroinvest" MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixinə
Maliyyə Vəziyyəti Haqqında Hesabat

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	31 dekabr 2017	31 dekabr 2016 Yenidən bəyan edilmiş	31 dekabr 2015
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	102,768	71,304	17,106
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	8	1,482,938	1,908,246	1,221,311
Torpaq, tikili və avadanlıqlar	9	138,512	43,213	32,667
Qeyri-maddi aktivlər	9	14,183	18,112	18,527
Səhmdarlara avans ödənişləri		37,000	43,500	-
Təxirə salınmış vergi aktivləri	18	23,518	22,776	6,871
Cari mənfəət vergisi aktivləri		2,334	14,069	-
Digər aktivlər	10	298	-	2,481
CƏMI AKTİVLƏR		1,801,551	2,121,220	1,298,963
Öhdəliklər və Kapital				
Öhdəliklər				
Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar	11	800,000	1,101,386	200,628
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		-	-	25,997
Digər öhdəliklər	12	12,254	3,238	4,819
Cəmi öhdəliklər		812,254	1,104,624	231,444
Kapital				
Nizamnamə kapitalı	13	1,000,000	1,000,000	1,000,000
(Yığılmış zərər)/Bölüşdürülməmiş mənfəət	13	(10,703)	16,596	67,519
Cəmi Kapital		989,297	1,016,596	1,067,519
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		1,801,551	2,121,220	1,298,963

26 yanvar 2018-ci il tarixində Rəhbərlik adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Musayev Elgiz

İdarə Heyətinin Sədri

Əliyeva Gülnarə

Baş mühasib

BOKT "Azmikroinvest" MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Məcmu Gəlirlər haqqında Hesabat

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən dövr üzrə	31 dekabr 2016-cı il tarixində bitən dövr üzrə Yenidən bəyan edilmiş
Faiz gəlirləri	14	276,246	301,777
Faiz xərcləri	14	(26,150)	(21,600)
Xalis faiz gəlirləri		250,096	280,177
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	8	(20,758)	(53,448)
Ehtiyat ayırmalarından sonra xalis faiz gəlirləri		229,338	226,729
Haqq və komissiya xərcləri	15	(2,390)	(4,426)
Digər gəlirlər	16	21,705	21,501
Digər xərclər	16	(2,292)	-
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlir		593	-
XALIS QEYRİ-FAİZ GƏLİRİ		17,616	17,075
ƏMƏLİYYAT GƏLİRİ		246,954	243,804
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	17	(148,590)	(156,954)
VERGİDƏN ƏVVƏLKİ MƏNFƏƏT		98,364	86,850
Mənfəət vergisi	18	(19,663)	(10,773)
İL ÜZRƏ XALIS MƏNFƏƏT		78,701	76,077
İl üzrə digər məcmu gəlirlər		-	-
İL ÜZRƏ CƏMI MƏCMU GƏLİR		78,701	76,077

26 yanvar 2018-ci il tarixində Rəhbərlik adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Musayev Elgiz

İdarə Heyətinin Sədri

Əliyeva Gülnarə

Baş mühasib

BOKT "Azmikroinvest" MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər haqqında Hesabat

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	Nizamnamə kapitalı	(Yığılmış zərər) /Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi Kapital
31 dekabr 2015-ci il tarixinə qalıq		1,000,000	67,519	1,067,519
Dividend ödənişi	13	-	(127,000)	(127,000)
2016-cı il üzrə cəmi məcmu gəlir		-	76,077	76,077
31 dekabr 2016-cı il tarixinə qalıq, Yenidən bəyan edilmiş		1,000,000	16,596	1,016,596
Dividend ödənişi	13	-	(106,000)	(106,000)
2017-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir		-	78,701	78,701
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq		1,000,000	(10,703)	989,297

26 yanvar 2018-ci il tarixində Rəhbərlik adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Musayev Elgiz

İdarə Heyətinin Sədri

Əliyeva Gülnarə

Baş mühasib

BOKT "Azmikroinvest" MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2016-cı il tarixində bitən il üzrə Yenidən bəyan edilmiş
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Vergidən əvvəlki mənfəət/(zərər)		98,364	86,850
Düzəlişlər:			
Faiz gətirən aktivlər üzrə dəyərsizləşmədən zərər	8	20,758	53,448
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	9	12,734	11,894
Qeyri maddi aktivlərin silinməsindən yaranan zərər	9	2,292	-
Xalis faiz gəliri	14	(250,096)	(280,177)
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlir		(593)	-
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını		(116,541)	(127,985)
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda xalis artım	8	433,544	(707,982)
Səhmdarlara avans ödənişlərində xalis artım		6,500	(43,500)
Digər aktivlərdə xalis (azalma)/artım	10	(298)	2,481
Digər öhdəliklərdə xalis (azalma)/artım	12	9,016	(1,581)
Əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş vergidən əvvəlki xalis pul vəsaitləri		332,221	(878,567)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(8,670)	(66,744)
Ödənilmiş faizlər		(27,536)	(20,842)
Alınmış faizlər		247,252	269,376
Əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		543,267	(696,777)
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	9	-	(1,500)
Torpaq, tikili və avadanlıqların alınması	9	(106,396)	(20,525)
İnvestisiya fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		(106,396)	(22,025)
Maliyyələşdirilmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Dividend ödənişi		(106,000)	(127,000)
Banklar və digər maliyyə institutlarından daxil olan vəsaitlər	11	100,000	1,200,000
Banklar və digər maliyyə institutlarına ödənilən vəsaitlər	11	(400,000)	(300,000)
Maliyyələşdirilmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri		(406,000)	773,000
Məzənnə fərqlərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		593	-
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım		31,464	54,198
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	71,304	17,106
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	102,768	71,304

26 yanvar 2018-ci il tarixində Rəhbərlik adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Musayev Elgiz
İdarə Heyətinin Sədri

Əliyeva Gülnarə
Baş mühasib

1. Giriş

Təşkilat və onun fəaliyyəti

Təşkilat Bakı Şəhəri Vergilər Departamentinin Kommersiya Hüquqi Şəxslərin Dövlət Qeydiyyatı İdarəsində 14 aprel 2014-cü il tarixində "Azmikroinvest" Bank Olmayan Kredit Təşkilatı Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti adı ilə qeydiyyatdan keçmiş və 1003333091 nömrəli VÖEN almışdır. İlk qeydiyyat zamanı Təşkilatın nizamnamə kapitalı 2 təsisçi tərəfindən formalaşdırılmış və hər biri 150,000 AZN pay qoymaqla, cəmi nizamnamə kapitalı 300,000 AZN olmuşdur. Bunda sonra, 30 oktyabr 2014-cü il tarixdə hər iki təsisçi hər birinə 150,000 AZN olmaqla, nizamnamə kapitalı artırılaraq 600,000 AZN olmuşdur. 31 dekabr 2015-ci il tarixində bitən il ərzində hər biri 200,000 AZN olmaqla, hər iki təsisçi nizamnamə kapitalında olan paylarını artırmışdır. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Təsisçilərin payları aşağıdakı kimidir:

Təsisçilərin adı	Payın məbləği (AZN)	Pay faizi
Alıyev Elsevər Elçin oğlu	500,000	50%
Əhmədzadə İlqar Müşviq oğlu	500,000	50%
Cəmi nizamnamə kapitalı	1,000,000	100%

Təşkilat əsas fəaliyyət sahəsi fiziki və hüquqi şəxslərə, o cümlədən sahibkarlara, az təminatlı icmalara, qaçqın və məcburi köçkünlərə və digər şəxslərə qısa və uzun müddətli kreditlərin verilməsindən ibarətdir. Təşkilat tərəfindən verilmiş kreditlər daşınar və daşınmaz əmlakın girovu, qarantıya, zəminlik və qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər üsullarla təmin oluna bilər.

Təşkilatın hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir:

Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, Rəsulzadə qəsəbəsi, 3024-cü məhəllə.
Əlaqəli tərəflərlə olan əməliyyatlar 23-cü qeyddə açıqlanır.

2. Hesabatların Tərtib Edilməsinin Əsas Prinsipləri

Uyğunluq prinsipi

Hazırkı maliyyə hesabatları Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına ("BMHS") uyğun şəkildə hazırlanmışdır.

Təqdimatın əsasları

Maliyyə hesabatları tarixi dəyər prinsipinə əsasən hazırlanmışdır.

Funksional və hesabat valyutası

Təşkilatın funksional valyutası və bu maliyyə hesabatlarının tərtib olunduğu valyuta Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

3. Təşkilatın Əməliyyat Mühiti

Azərbaycan Respublikası. Neft ixrac edən bir ölkə kimi və neftin dövlət büdcəsinin həcmi, eləcə də dəyəri etibarı ilə əsas paya sahib olduğu üçün Azərbaycan iqtisadiyyatı neftin dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə aslıdır. Bu səbəbdən sözügedən sahənin qiymətlərində yaranan fərqlər iqtisadiyyat üzərində böyük təsirə malikdir və neftin dəyərindəki kəskin dəyişikliklər valyuta dəyərdəndüşməsi, iqtisadiyyat və sənaye sahələrinin inkişafında ləngimələr, həmçinin pul vəsaitlərinin dövriyyəsinə yaranan qeyri-sabitlik kimi bu və ya digər makro-iqtisadi faktorların mövcudluğuna gətirib çıxarır.

2014-cü ilin iyun ayının ortalarından etibarən neftin qiymətində qəfil enmə müşahidə olunmağa başladı və bu birbaşa neft istehsal edən ölkələrə, eləcə də Azərbaycana öz təsirini göstərdi. Qeyd olunan hadisələr də öz növbəsində neft sahəsindəki gəlirlərin və dolayısı ilə illik büdcə gəlirlərinin azalması, neft istehsalatının aşağı enməsi və bu sahədə aparılan əməliyyatların dayandırılması ilə nəticələndi.

3. Təşkilatın Əməliyyat Mühiti (davamı)

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı beynəlxalq valyuta bazarında rəqabət qabiliyyətini qoruyub saxlamaq məqsədilə, valyuta siyasətini dəyişərək 21 Fevral 2015-ci il tarixli mətbuat bəyanatı ilə Azərbaycan manatının dəyərini ABŞ dollarına nisbətdə 34 % və 21 Dekabr 2015-ci il tarixli mətbuat bəyanatı ilə 48 % endirilməsi haqqında qərarını açıqladı. Manatın ABŞ dollarına münasibətdə tədricən dəyərdən düşməsi 2016-cı il ərzində davam etdi və bütövlükdə il üzrə təxminən 23%-ə bərabər oldu.

2017-ci ildə manatın ABŞ dollarına nisbəti tarazlıq nöqtəsində sabit olaraq qalmışdır. Həmin ilin 12 yanvar tarixindən, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı üzən məzənnə sistemində sərbəst keçid imkanı üçün kommertiya banklarına tətbiq etdiyi 4% məzənnə dəhlizini ləğv etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti 6 Dekabr 2016-cı il tarixində "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələri" haqqında fərman imzaladı. Azərbaycanda davamlı və rəqabət qabiliyyətli qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi artıq hökumətin iqtisadi siyasətinin əsas istiqamətini təşkil edir. Prezident kənd təsərrüfatı, neft və qaz, istehlak malları, ağır sənaye, turizm və digərləri də daxil olmaqla 12 istiqamət üzrə strateji yol xəritəsini təsdiqlədi.

2017-ci ilin 14 sentyabr tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin iştirakı ilə "Azəri-Çıraq-Günəşli" neft-qaz yataqları blokunun işlənməsi üzrə yeni saziş imzalanmışdır. Saziş "Əsrin müqaviləsi"nin ("Azəri-Çıraq-Günəşli" yataqlar blokunun işlənməsi üzrə PSA sazişi) müddətinin 2050-ci ilə qədər uzadılmasını nəzərdə tutur. Yeni müqaviləyə əsasən, SOCAR-ın payı 11,6 %-dən 25 %-dək artırılmışdır.

Neft istehsal edən ölkələrdə baş verən siyasi və iqtisadi proseslər nəticəsində 2017-ci il ərzində neftin qiymətində ötən ilin sonuna olan nisbətdə təxminən 25% artım müşahidə olunmuşdur.

Neft qiymətlərində əhəmiyyətli dəyişkənlik neft və enerji sektorunun maliyyə və likvidlik mövqelərinə əhəmiyyətli dərəcədə təsirini göstərir, bu isə öz növbəsində həmin sahələrə kreditlərin ayrılmasındakı çətinliklərə, həmçinin mövcud borcların ödənilmə qabiliyyətinin aşağı enməsinə gətirib çıxara bilər. Müəssisələrin əməliyyat şəraitinin zəifləməsi rəhbərliyin pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı proqnozlarına, maliyyə və qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə qiymətləndirmə proseslərinə mənfi təsir göstərəcəyi də ehtimal olunur. Mümkün əldə edilə bilən məlumatlar əsasında rəhbərlik dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirmələrində gələcək dövrün pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı yenilənmiş təxminlərdən istifadə etmişdir.

Makro-iqtisadi amillərin gözlənilən dəyişiklikləri səbəbindən rəhbərlik bu dəyişikliklərin Təşkilatın əməliyyatları üzərində təsirini dəqiq qiymətləndirmək və yarana biləcək nəticələrlə bağlı hər hansı bir ölçü götürmək iqtidarında deyil. Rəhbərlik, mövcud şəraitdə Təşkilatın fəaliyyətinin davamlılığını və inkişafını təmin etmək üçün bütün lazımi tədbirlərin görüldüyünü hesab edir.

4. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərdə və ya amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərən yaxşı məlumatlandırılmış müstəqil tərəflər arasında əməliyyatın ümumi şərtlər əsasında həyata keçirildiyi zaman aktivin mübadilə edilə bildiyi və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi məbləği təşkil edir. Ədalətli dəyər fəal bazarda alınıb satılan maliyyə aktivləri üzrə cari tələb qiymətini və maliyyə öhdəlikləri üzrə cari təklif qiymətini əks etdirir. Bazar riskləri qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilən aktiv və öhdəliklər ilə əlaqədar Təşkilat qarşılıqlı surətdə əvəzləşdirilən risklər üzrə ədalətli dəyər göstəricilərinin müəyyən edilməsi üçün orta bazar qiymətlərindən istifadə edə bilər və xalis açıq mövqeyə müvafiq tələb və təklif qiyməti tətbiq edə bilər.

Maliyyə aləti fəal bazarda o zaman sərbəst surətdə alınıb satıla bilən aktivlər kimi qəbul edilir ki, onların qiymətləri haqqında məlumat fond birjasında və ya digər maliyyə Təşkilatından sərbəst və müntəzəm şəkildə əldə edilə bilsin və bu zaman həmin qiymətlər könüllü şəkildə bazar şərtləri çərçivəsində həyata keçirilən real və müntəzəm əməliyyatları əks etdirsin.

4. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Bazar qiymətləri mövcud olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modeli, könüllü şəkildə həyata keçirilən ən son əməliyyatlar haqqında məlumata əsaslanan modellər kimi qiymətləndirmə üsulları, eləcə də investisiya qoyulan müəssisələr haqqında maliyyə məlumatlarının təhlili istifadə edilir. Qiymətləndirmə üsulları müşahidə edilə bilən bazar məlumatları ilə dəstəklənməyən fərziyyələrin istifadə olunmasını tələb edə bilər.

Bu fərziyyələrin hər-hansı birinin mümkün alternativ variantla əvəz edilməsi nəticəsində mənfəət, gəlir, aktiv və öhdəliklərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə səbəb olacaq hallar barədə məlumat hazırkı maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

İlkin dəyər alış tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitlərini və ya onların ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və *əməliyyat xərclərini* ehtiva edir. İlkin dəyərlə qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri maliyyə xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin ödənilməsi çıxılmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər-hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər-hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın müvafiq maddələrinin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərini hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir (gəlir və xərclərin uçotu siyasətinə baxın).

4. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ilkin uçotu. Mənfəət və zərər haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə göstərilən ticarət üçün qiymətli kağızlar, derivativlər və digər maliyyə alətləri əvvəlcə ədalətli dəyərdə qeydə alınır. Bütün digər maliyyə alətləri, dövlət və dövlət təşkilatlarından alınmış kreditlər istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla ədalətli dəyərdə qeydə alınır. İlkin uçot zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin uçot zamanı yaranan gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Ədalətli dəyər eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər cari bazar əməliyyatlarının müşahidəsi və yaxud həmin bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları (“müntəzəm” alış və satışlar), Təşkilatın maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar müəssisənin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduqda qeydə alınır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri asanlıqla müəyyən nağd pul məbləğinə çevrilə bilən və dəyəri cüzi dəyişikliklərə məruz qalan vəsaitlərdir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə ilkin ödəmə müddəti üç aydan az olan banklararası bütün depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudlaşdırılmış vəsaitlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində əks etdirilir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılmaq şərtilə sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən qeyri-derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan debitor borclarının əldə edilməsi və ya yaradılması məqsədilə, Təşkilat tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu zaman Təşkilatın həmin debitor borcları üzrə alqı-satqı əməliyyatı aparmaq niyyəti olmur. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar amortizasiya olunmuş maya dəyərində əks etdirilir. Dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı şərtlərə yenidən baxıldıqda, yenidən baxılmış şərtlər əvvəlki şərtlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənərsə, yeni aktiv əvvəlcə ədalətli dəyərdə uçota alınır.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Maliyyə aktivinin ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın (“zərər halları”) nəticəsində yaranmış və etibarlı şəkildə təxmin edilə bilən maliyyə aktivini və ya maliyyə aktivləri qrupu üzrə gələcək pul vəsaitlərinin məbləğinə və ya vaxtına təsir göstərən dəyərsizləşmə üzrə zərərlər il üzrə mənfəət və zərəyə aid edilir. Ayrıca qiymətləndirilən maliyyə aktivini (əhəmiyyətindən asılı olmayaraq) ilə əlaqədar dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair Təşkilatda obyektiv dəlil olmadıqda, həmin aktiv analoji kredit riskinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna aid edilir və dəyərsizləşməyə görə birlikdə qiymətləndirilir. Maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Təşkilatın nəzərə aldığı əsas amillər həmin aktivin vaxtı keçmiş statusu və hər-hansı girov təminatının realizasiya oluna bilməsidir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- hər-hansı ödənişin gecikdirilməsi və bu zaman gecikdirilmiş ödənişin hesablaşma sistemlərindəki gecikmə ilə izah edilə bilməməsi;
- borcalanın əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun Təşkilatın borcalan haqqında maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- borcalanın müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- borcalana təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfi dəyişikliklərin baş verməsi; və ya
- girovun dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

4. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlərin kollektiv şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri analoji kredit risk xüsusiyyətlərinə əsasən qruplaşdırılır. Həmin xüsusiyyətlər qiymətləndirilən aktivlərin müqavilə üzrə şərtlərinə uyğun olaraq borcalanlar tərəfindən bütün məbləğlərin ödənilməsi qabiliyyətinin göstəricisi olmaqla, bu cür aktivlər qrupu üzrə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin təxmin edilməsi üçün uyğundur.

Dəyərsizləşməyə qarşı məcmu şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri qrupundakı pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti, həmin aktivlərlə bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində yaranacaq vaxtı keçmiş borcların həcmində dair rəhbərlikdə mövcud olan statistikaya və vaxtı keçmiş borcların geri qaytarılması nailiyyətinə əsasən müəyyən edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş hadisələrin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə, keçmiş illərin statistikasını müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində uçota alınan dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı şərtlərə yenidən baxılırsa və ya bu şərtlər borcalanın və yaxud borcverənin maliyyə vəziyyətindəki çətinliklərə görə dəyişərsə, dəyərsizləşmənin uçotu şərtlərin dəyişməsindən əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsaslanır.

Aktivin balans dəyərini effektiv faiz dərəcəsi ilə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərində (kreditlər üzrə baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) silmək üçün aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlər ehtiyat hesabında qeydə alınır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivləri üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərini hesablanması girovun əldə edilməsi və satılması xərcləri çıxılmaqla, girov nəticəsində yarana bilən (girovun olub-olmaması ehtimal edildikdə) pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərin məbləği sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə azalarsa və həmin azalma obyektiv olaraq zərərin qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə (məsələn, borcalanın kredit reytinginin artması kimi) aid edilərsə, əvvəl qeydə alınmış dəyərsizləşmə üzrə zərər mənfəət və zərər hesabına yaradılmış ehtiyata düzəliş etməklə bərpa edilir.

Aktivlər qaytarıla bilmədikdə onlar, aktivin və ya onun hissəsinin bərpa olunması üçün bütün zəruri prosedurların tamamlanmasından və zərərin məbləğinin müəyyən edilməsindən sonra müvafiq zərər ehtiyatından silinir.

Maliyyə aktivlərinin uçotdan silinməsi. Təşkilat aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərini uçotdan silir: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Təşkilat maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivləri satış üzrə əlavə məhdudiyətlər qoymadan əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Binalar və avadanlıqlar. Binalar lazım olduqda yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyərdə qeydə alınır.

Baş çatdırılmamış tikinti işləri lazım olduqda dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyərdə qeydə alınır. İlkin dəyərə müvafiq aktivlərin tikintisinin maliyyələşdirilməsi üçün xüsusi və ümumi borc vəsaitlərinin alınması ilə əlaqədar borc vəsaitləri üzrə xərclər daxildir. Tikinti işləri tamamlandıqdan sonra həmin aktivlər müvafiq binalar və avadanlıqlar kateqoriyasına köçürülür və balans dəyərində uçota alınır. Baş çatdırılmamış tikintilər üçün tikinti işləri başa çatdırılmayana qədər amortizasiya hesablanır.

Binalar və avadanlıqların bütün digər növləri lazım olduqda yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə üzrə zərəri çıxmaqla (əgər varsa), ilkin dəyərdə qeydə alınır.

4. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Binalar və avadanlıqların əsas komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Binalar və avadanlıqlar dəyərsizləşdikdə, onlar binalar və avadanlıqların istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyər ilə satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdən daha yüksək olan dəyərə silinir. Aktivin balans dəyərindəki azalma mənfəət və zərərə aid edilir. Aktivin istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyərin və ya satış xərcləri çıxılmaqla, onun ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə əvvəlki dövrlərdə hər-hansı aktiv üçün qeydə alınmış dəyərsizləşmə üzrə zərərlər bərpa edilir.

Binalar və avadanlıqların satışından yaranan gəlir və zərər, gəlir məbləği və balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və zərərdə əks etdirilir.

Amortizasiya. Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə amortizasiya azalan qalıq metoduna əsasən aşağıdakı faiz dərəcələri ilə hesablanır:

Kompüter və rabitə avadanlıqları	25%;
Mebel, qurğular və sair	25%;
Nəqliyyat vasitələri	25%;
Digər aktivlər	20%;
Qeyri-maddi aktivlər	10%.

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Təşkilatın həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Aktivlərin qalıq dəyərləri və faydalı xidmət müddətləri lazım olduqda hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Təşkilatın qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı xidmət müddətinə malik olmaqla, əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir.

Əldə edilmiş proqram təminatı lisenziyaları həmin proqram təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Təşkilat tərəfindən nəzarət olunan identifikasiya edilə bilən unikal proqram təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri, çəkilmiş xərclərdən artıq olan əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə proqram təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və ümumi təsərrüfat xərclərinin müvafiq hissəsi daxildir.

Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər (məsələn, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərcə silinir. Kapitallaşdırılmış proqram təminatı azalan qalıq metoduna əsasən 10% amortizasiya dərəcəsi ilə amortizasiya olunur.

Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar. Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar, müxtəlif banklar tərəfindən Təşkilata nağd pul və ya digər aktivlər verildiyi andan qeydə alınır. Qeyri-törəmə maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Bank verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlir və ya xərclərə daxil edilir.

Nizamnamə kapitalı. Adi səhmlər və ixtiyari dividentli geri ödənilməyən imtiyazlı səhmlər hər ikisi xüsusi kapital kimi təsnifləşdirilir. Bilavasitə yeni səhmlərin buraxılışına aid olan xərclər xüsusi kapitalda çıxarış kimi göstərilmişdir. Buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq qazanılmış hər hansı məbləğ xüsusi kapitalda emissiya gəliri kimi qeyd olunur.

Mənfəət vergisi. Mənfəət vergisi Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri bilavasitə digər məcmu gəlirlərdə və ya kapitalda qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və zərərdə qeydə alınır. Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir.

4. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Vergiye cəlb edilən mənfəət və ya zərər maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda, təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və digər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlkən uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkən qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla).

Təxirə salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən, müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri o zaman hesablanır ki, bu çıxılmaların realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

Qeyri-müəyyən vergi mövqeləri. Təşkilatın qeyri-müəyyən vergi mövqeləri rəhbərlik tərəfindən hər bir hesabat dövrünün sonunda qiymətləndirilir. Rəhbərlik qrupun vergi mövqeyinə vergi orqanları tərəfindən etiraz edildiyi halda, əlavə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal etdikdə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınmır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyalar və vergilər üzrə öhdəliklər hesabat dövrünün sonunda öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında uçota alınır.

Gəlir və xərclərin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri məcmu gəlirlər haqqında hesabatda effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, əməliyyat xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zamanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar əldə edilmiş və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Təşkilat tərəfindən əldə edilmiş komissiya haqları, Təşkilatın xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Təşkilat, kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri mənfəət və zərərdə ədalətli dəyərlə qeydə alınan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Kreditlərin və digər borc alətlərinin vaxtında qaytarılması ilə bağlı şübhə yarandıqda, onlar dəyərsizləşmə məbləğinin müəyyən edilməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin diskontlaşdırılması üçün istifadə edilən effektiv faiz dərəcəsi əsasında faiz gəlirlərini əks etdirməklə bərpa dəyərinə qədər azaldılır.

Bütün digər komissiya gəlirləri, digər gəlirlər və digər xərclər adətən göstərilməli olan ümumi xidmətlərdə faktiki göstərilmiş xidmətlərin payı kimi müəyyən edilmiş konkret əqdin tamamlanma dərəcəsiindən asılı olaraq hesablama metodu ilə qeydə alınır. Sindikatlaşdırılmış kreditlər üzrə komissiya haqları, sindikatlaşdırma başa çatdıqda və Təşkilat kredit paketinin hər-hansı hissəsini özündə saxlamadıqda və ya paketin bir hissəsini əqdin digər iştirakçıları kimi eyni effektiv faiz dərəcəsilə özündə saxladıqda, gəlir kimi əks etdirilir.

4. Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Üçüncü tərəflər üçün əqdlərin təşkili üzrə komissiya gəlirləri (məsələn, kreditlərin, səhmlərin və digər qiymətli kağızların alınması və yaxud qeyd olunan əməliyyatlar nəticəsində əldə edilmiş müəssisələrin alqısı və ya satışı) əqd başa çatdıqda qeydə alınır. İnvestisiya portfelinin idarə olunması və digər idarəetmə və məsləhət xidmətləri üzrə komissiya gəlirləri xidmətlərin göstərilməsinə dair müqavilələrin şərtlərinə uyğun olaraq adətən sərf edilmiş vaxta proporsional şəkildə əks etdirilir. İnvestisiya fondlarının aktivlərinin idarə olunması üzrə komissiya gəlirləri bu cür xidmətlərin göstərildiyi dövr ərzində göstərilmiş xidmətlərə proporsional şəkildə qeydə alınır. Eyni prinsip əmlakın idarə edilməsi, maliyyə planlaşdırması və uzun müddət ərzində davamlı olaraq göstərilən depozitari xidmətləri üçün tətbiq edilir.

Xarici valyuta əməliyyatları. Təşkilatın funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Təşkilatın funksional və hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Monetar aktiv və öhdəliklər, ARMB-nin müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən müəssisənin funksional valyutasına çevrilir. Bu cür əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və ARMB-nin ilin sonuna olan rəsmi valyuta məzənnəsi ilə monetar aktiv və öhdəliklərin funksional valyutaya çevrilməsi nəticəsində yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. İlin sonuna qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə yerli valyutaya çevrilmə qeyri-monetar maddələrə, o cümlədən pay alətlərinə tətbiq edilmir. Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızların ədalətli dəyərində təsiri ədalətli dəyər üzrə yenidən qiymətləndirmə nəticəsində gəlir və ya xərclərin bir hissəsi kimi qeydə alınır.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ Dolları = 1.7701 AZN və 1 Avro = 2.0307 AZN (31 dekabr 2016-cı il tarixinə: 1 ABŞ Dolları = 1.7707 AZN və 1 Avro = 1.8644 AZN).

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi, qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktivini realizasiya edərək öhdəliyi ödəmək niyyəti mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

İşçilərə sərf olunan xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, məvaciblər, Azərbaycan Respublikası Dövlət Pensiya və Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülletenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Təşkilatın işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır.

5. Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr

Təşkilat növbəti il ərzində hesabatlarda əks etdirilən aktiv və öhdəliklərin məbləğlərinə təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti il ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə zərər. Təşkilat müntəzəm olaraq kredit portfeli üzrə dəyərsizləşmənin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün onu təhlil edir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin mənfəət və zərər hesabatında əks etdirilməsini müəyyən edərkən, Təşkilat kredit portfelində konkret bir kreditin dəyərində azalmanın müşahidə edilməsindən əvvəl kredit portfeli üzrə pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkətində ölçülə bilən azalmanı əks etdirən nəzərə çarpan əlamətlərin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün peşəkar mülahizələr irəli sürür.

5. Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr (davamı)

Rəhbərlik gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması üçün istifadə edilən kredit portfelindəki aktivlər ilə analoji kredit riskinə və dəyərsizləşmə üzrə obyektiv əlamətlərə malik aktivlər ilə əlaqədar əvvəlki ilin zərərləri haqqında məlumata əsaslanan təxminlər tətbiq edir.

Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğini və müddətini təxmin edərkən istifadə edilən metodologiya və mülahizələr, təxmini və həqiqi zərərlər arasındakı hər hansı fərqi azaltmaq məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir.

Qanunvericilik. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif dəyişikliklərə məruz qalır.

Təxirə salınmış vergi aktivinin uçotu. Uçota alınmış təxirə salınmış xalis vergi aktivini vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivini müvafiq vergi faydasının realizasiya oluna biləcəyi zaman qeydə alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəətin və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydası məbləğinin müəyyən edilməsi rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış ortamüddətli biznes planına və onun ekstrapolyasiya nəticələrinə əsaslanır. Biznes-plan rəhbərliyin şəraitə adekvat olan təxminlərinə əsaslanır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin uçotu. Təşkilat öz fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 39 sayılı BMS-ə uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərdə uçota alınmalıdır. Lakin, həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün fəal bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir.

Fasiləsiz fəaliyyət prinsipi. Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fasiləsiz fəaliyyət prinsipinə əsasən hazırlamışdır. Belə bir mülahizə irəli sürərkən rəhbərlik Təşkilatın maliyyə vəziyyətini, mövcud planları, əməliyyatların gəlirliliyini və maliyyə resurslarından istifadəni nəzərə almış və son maliyyə böhranının Təşkilatın gələcək əməliyyatlarına təsirini təhlil etmişdir.

6. Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi

Yeni Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartları Tələblərinin Tətbiqi

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün aşağıdakı standartlara edilmiş düzəlişlərin tətbiqi 1 yanvar 2017-ci il tarixindən başlayan maliyyə ili üçün icbaridir.

- Açıqlama Təşəbbüsü adlı 7 №-li BMUS-a (2016-cı ilin yanvar ayında dərc edilmişdir.) - Düzəlişlər müəssisələrdən maliyyə hesabatlarının istifadəçilərini müəssisənin maliyyə fəaliyyəti nəticəsində öhdəliklərdə yaranan dəyişiklikləri dəyərləndirmələri üçün məlumatla təmin etməyi tələb edir.
- 12 sayılı BMUS- realizə olunmamış zərərlərə görə Təxirə Salınmış Vergi Aktivlərinin Tanınması standartına dəyişikliklər (2016-cı ilin yanvar ayında dərc edilmişdir.) – Düzəlişlər aktivin ədalətli dəyərlə qiymətləndirildiyi və ədalətli dəyərin aktivin vergi bazasındakı dəyərindən aşağı olduğu (məsələn ədalətli dəyərlə ölçülmüş borc alətləri üzrə realizə olunmamış zərərlərlə əlaqədar olaraq təxirə salınmış vergi aktivini) həmçinin təxirə salınmış vergi aktivinin uçotu üzrə digər aspektlərə aydınlıq gətirir. Dəyişikliklərin Təşkilatın maliyyə hesabatları üzərində heç bir təsiri aşkar olunmamışdır.
- 12 sayılı BMHS üzrə Dəyişiklik (*BMHS-ə 2014-2016 dövrünə illik təkmilləşdirmələr*, 2016-cı ilin dekabr ayında dərc edilmişdir.) – Düzəlişlər nəticəsində aydın olurki standartın açıqlanma tələbləri (BMHS 12-nin B10-B16 paragrafları)-nın ümumiləşdirilmiş maliyyə informasiyası istisna olmaqla müəssisələrə BMHS 5 *Satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər və dayandırılmış əməliyyatlar* çərçivəsində tətbiq olunub. Dəyişikliklərin Təşkilatın maliyyə hesabatları üzərində heç bir təsiri aşkar olunmamışdır.

6. Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi (davamı)

Nəşr edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş BMHS tələbləri .

- Təşkilat BMUSSŞ tərəfindən təsdiq olunmuş yeni və dəyişikliklər olunmuş lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartları və izahatları 1 Yanvar 2017-ci il tarixindən başlayan maliyyə ilinə tətbiq etməmişdir . Rəhbərlik yeni və dəyişikliklər edilmiş standartların və izahatların effektiv olduqdan sonra Təşkilatın maliyyə hesabatlarına tətbiq olunacağını təxmin edir. Təşkilat praktiki baxımdan gələcək dövrlərdə effektiv olacaq bütün bu tələblərin tətbiqinin potensial təsirlərini dəyərləndirmişdir.

Hal-hazırki Standartlara olan düzəlişlər

- 28 sayılı BMUS -a düzəliş (*BMHS 2014-2016 dövrünə illik təkmilləşdirmələr*, 2016-cı ilin dekabr ayında dərc edilmişdir.) - Düzəliş, 1 Yanvar 2018-ci il tarixindən effektiv olmaqla (daha tez tətbiq olunmasına da icazə verilir) aydınlaşdırır ki, orta q şirkət və ya yatırım fondu, sərmayə təşkilatı, pay fondundakı investisiyanın ədalətli dəyərinin qazanc və zərər ölçüsünə əsasən ölçülməsi orta q şirkətdəki hər bir investisiya üçün mümkündür. Düzəlişin Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsir etməsi gözlənilmir.
- 40 sayılı *İnvestisiya Əmlaklarının Transferi* BMUS-a düzəliş (2016-cı ilin Dekabr ayında dərc edilmişdir .) - Düzəliş, 1 Yanvar 2018-ci il tarixindən effektiv olmaqla (daha tez tətbiq olunmasına da icazə verilir) aydınlaşdırır ki, İnvestisiya əmlakına və ya əmlakından transfer (Tikilməkdə olanlar da daxildir) yalnız o zaman ola bilər ki, onların istifadə qaydasının dəyişdiyinə dair sübut olsun. Düzəlişin Təşkilatın maliyyə hesabatlarına maddi təsiri gözlənilmir.
- 2 sayılı BMHS *Pay Alətləri əsasında Ödəmə Əməliyyatlarının Təsnifləşdirilməsi və Qiymətləndirilməsi* standartına (2016-cı ilin iyun ayında dərc edilmişdir.)- 1 Yanvar 2018-ci il (daha tez tətbiq olunmasına da icazə verilir) tarixinə və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə tətbiq olunacaq dəyişikliklər, pul vəsaitlərilə həyata keçirilən pay alətləri əsasında olan ödənişlərin hesablanmasında hüquqi və qeyri-hüquqi verilmə şərtlərinin, ödəmə mənbəyindən vergi öhdəliklərinin, pay alətləri əsasında əməliyyatların təsnifatının nağd ödənişdən kapitala əsaslı ödənişlərə dəyişməsinin ödəmə sövdələşmələrinin uçotuna olan təsirini, dəyişikliklərin pay alətlərinə əsaslanan ödəmələrin şərtləri üzərindəki təsirini müəyyən edir. Dəyişikliklərin Təşkilatın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir.
- 4 nömrəli BMHS-a edilmiş *9 sayılı BMUS-un Tətbiqi* 4 sayılı *Sığorta Müqavilələri* adlı BMHS-in tətbiqinə düzəlişlər – 01 Yanvar, 2018-ci ildən etibarən və ya həmin tarixdən başlayan illik dövrlərə tətbiq olunan düzəlişlər sığortaçıya 9 sayılı BMHS-in 17 sayılı BMHS-dan əvvəl tətbiq edilməsi zamanı yarana biləcək dəyişiklikləri gəlir və xərc hesabı əvəzinə digər gəlirlər daxilində tanıması seçimini verir. Bundan əlavə, fəaliyyətlərinin əhəmiyyətli hissəsi sığorta ilə bağlı olan şirkətlər müvəqqəti olaraq (2021-ci ilə qədər) 9 sayılı BMHS-in tətbiqindən azaddırlar və 39 sayılı BMUS-un tətbiqinə davam edə bilərlər. Təşkilat sığorta müqavilələri dərc etmədiyindən, adı çəkilən dəyişikliklərin Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsiri gözlənilmir.
- 10 sayılı BMHS və 28 sayılı BMUS – *İnvestor və Şirkət və ya Birgə Müəssisə arasında Aktivlərin Satışı və ya Artırılması* (Sentyabr, 2014-də dərc olunmuşdur) – Düzəlişlər iki standart arasında anlaşılmazlığın izah olunmasını nəzərdə tutur və gəlir və ya zərər əməliyyatının biznes əsaslı olduğu zaman tam, əks halda isə hissəvi olaraq tanınmasını özündə əks etdirir. İlk olaraq tətbiq tarixi 1 Yanvar, 2016-cı il tarixi olaraq qeyd olunan standartın tətbiq tarixi 2015-ci ilin Yanvar ayında qeyri müəyyən tarixə qədər təxirə salınmışdır, lakin ilkin tətbiq edilməyə icazə verilir. Bu dəyişikliyin Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsiri gözlənilmir.

6. Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi (davamı)

Yeni Şərhlər

- 22 sayılı BMHŞK – *Xarici Valyutada Olan Əməliyyatlar və Əvvəlcədən Ödənişlər barədə Şərh* (2016-cı ilin Dekabr ayında dərc olunmuşdur) – 2018-ci ilin 1 Yanvar tarixindən başlayan dövrlərə tətbiq edilməli olan şərh əsasən (daha tez tətbiq olunmasına da icazə verilir), xarici valyutada əvvəlcədən alınmış və ya ödənilmiş məbləğ üçün kurs qeyri-maddi aktiv və ya öhdəliyin tanındığı tarixə olan kurs olaraq hesablanmalıdır. Şərhin Təşkilatın maliyyə hesabatlarına əsaslı təsiri gözlənilmir.

23 sayılı BMHŞK – *Gəlir Vergisinin Tanınması Zamanı Qeyri-müəyyənlik* (2017-ci ilin İyun ayında dərc edilmişdir) – 1 Yanvar, 2019-cu il tarixindən başlayan dövrlərdə tətbiq edilməli olan şərh, 12 sayılı BMUS-a uyğun olaraq gəlir vergisinin tanınması zamanı yaranan qeyri-müəyyənlikləri, xüsusən də (i) qeyri-müəyyən vergi uçotlarının ayrıca aparılması; (ii) vergi orqanlarının yoxlamaları üçün ilkin fərziyyələrin yaradılması; (iii) vergiyə tabe tutulan mənfəətin (xərcin) təyin olunması, vergi bazasının istifadə edilməmiş vergi itkilərinin, vergi kreditlərinin və vergi dərəcələrinin təyin olunması və (iv) fakt və şəraitlə bağlı dəyişikliklərin təsir sahələrində məsləhətlər verir. Şərhin Təşkilatın maliyyə hesabatlarına əsaslı təsiri gözlənilmir.

Yeni Standartlar

- 9 Sayılı BMHS – *Maliyyə Alətləri* (2014-cü ilin İyun ayında dərc edilmişdir) – Qeyd olunan standart 39 sayılı BMUS-i və 9 sayılı BMHS-in əvvəlki versiyalarının əvəz edilməsi məqsədilə dərc olunmuş, 1 Yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən tətbiq edilməyə başlayacaq (erkən tətbiqinə icazə verilir). Standart özündə maliyyə aktiv və öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi və dəyərləndirilməsi, silinmələr, hecinq uçotunun aparılması, tanınma və silinmə üçün şərtləri özündə əks etdirir.
- 9 sayılı BMHS bütün tanınan maliyyə aktivlərinin biznesin modelinə uyğun olaraq təsnifləşdirilməsinə və pul axını müqavilələrinə əsasən daha sonra amortizasiya olunmuş və ya ədalətli dəyərə ölçülməsini tələb edir.
- Maliyyə öhdəlikləri üçün 9 sayılı BMHS-in ən əhəmiyyətli təsiri ədalətli dəyər üsulu seçilən zaman ortaya çıxır: ədalətli dəyərin məbləğindəki mənfəət və ya zərər hesabında tanınan və öhdəliyin kredit risklərinin dəyişilməsindən yaranan dəyişiklik uçot fərqi yaratmadığı müddətcə digər məcmu gəlirlər hesabında (mənfəət və ya zərər hesabı əvəzinə) tanınmalıdır.
- Maliyyə aktivlərinin silinməsi üçün 9 sayılı BMHS “gözlənilən kredit itkisi(GKİ)” modelini təqdim edir. Bu model itkini sübut edən şəraitin yaranması ilə əlaqəli obyektiv sübutun meydana gəlməsini gözləməkdənsə, müqavilənin imzalandığı tarixə gözlənilən itkilər üçün ehtiyatın yaradılması konsepti üzərində qurulub.
- Hedcinq uçotu üçün 9 sayılı BMHS əsaslı yeniliklər təqdim edir. Belə ki, bu yeniliklər maliyyə hesabatlarında maddi və qeyri-maddi risklərin hecinqinin təsviri üçün daha yaxşı imkan yaradır.
- Ehtiyatların tanınması və silinməsi 39 sayılı BMUS ilə eyni olaraq qalır.
- Rəhbərlik 9 sayılı BMHS-in Təşkilatın maliyyə hesabatlarında tətbiqinə qeyd olunan tətbiqin icbari olduğu tarixdən başlayacağını qeyd edir. Rəhbərlik 9 sayılı BMHS-in Təşkilatın 31 Dekabr, 2017-ci il tarixinə olan maliyyə aktiv və öhdəliklərinin və həmin tarixə olan şəraitin analizi nəticəsində Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsirini nəzərdən keçirmişdir.
- 9 sayılı BMHS-ə əsasən mənfəət və ya zərər hesabında digər gəlir və xərclər bölməsində ədalətli dəyərində tanınmalı olan və satış üçün hazır kapital investisiyalarından başqa, müəssisənin bütün maliyyə aktiv və öhdəlikləri 39 sayılı BMUS-a əsasən hesablanmalıdır.
- Dəyərsizləşmə zamanı Rəhbərlik Təşkilatın debitor borcları üçün olan ömürlük GKI-ləri tanımaqla bağlı asanlaşdırılmış yanaşma tətbiq etmək fikrindədir. Rəhbərlik hazırda bu təsirin dərəcəsini qiymətləndirməkdə olsa da, 9 №-li BMHS-in GKI modelinin tətbiqinin kredit itkilərinin erkən qəbul edilməsi ilə nəticələnməyini proqnozlaşdırır. Lakin aparılan ətraflı araşdırma tamamlanmadan bu təsirin məqbul səviyyədə təxmin edilməsi uyğun hesab edilmir. Xüsusilə yeni GKI modelinin icrası çətinliklərin olduğunu təsdiqləyir və Təşkilatın kredit idarəetmə sistemlərinin mühüm modifikasiyalarını da ehtiva edə bilər.

6. Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi (davamı)

- Yeni hecinq mühasibatlığının tələbləri Təşkilatın riskin idarə edilməsi siyasəti ilə sıx uyğunlaşdırılacağından, Təşkilatın mövcud hecinq mühasibatlığının ilkin qiymətləndirilməsi onların 9 №-li BMHS-in tətbiqindən sonra davam edən hecinq əlaqələri kimi uyğunlaşdırılacağı göstərir. Rəhbərlik 9 №-li BMHS hecinq uçotu tələblərinin tətbiqinin Təşkilatın maliyyə hesabatları üzərində əhəmiyyətli təsirinə olacağını proqnozlaşdırır.
- 15 №-li BMHS *Müştərilərlə Bağlanan Müqavilələrdən Gəlir* (2014-cü ilin may ayında dərc olunmuş və 2015-ci ilin sentyabr, 2016-cı ilin aprel aylarında müvafiq olaraq keçərli tarix və izahlar üçün düzəlişlər edilmişdir.) - 1 Yanvar 2018-ci il və bu tarixdən sonra (daha tez tətbiq olunmasına da icazə verilir) başlayan hesabat dövrləri üçün etibarlı olan 11 №-li BMUS, 18 №-li BMUS və onların izahlarını əvəz edir. Əməliyyatlar, sənaye sektorları və investisiya bazarlarında müntəzəm olaraq tətbiq olunan ətraflı açıqlamalar və yeni və ya təkmilləşdirilmiş təlimat şəklində gəlirin tanınması üçün tək və geniş (müştərilərin bütün müqavilələrinə tətbiq olunacaq beş mərhələli bir modelə əsaslanan) bir çərçivə yaradır (misal üçün, gəlirin tanınması məsələsi, dəyişkən mülahizələrin nəzərə alınması, müqavilənin bağlanması və yerinə yetirilməsi xərcləri və s). Rəhbərlik 15 №-li BMHS-in məcburiyyət yarandıqda Təşkilatın maliyyə hesabatlarına tətbiq olunacağını gözləyir və yeni Standarta keçidin retrospektiv metodundan istifadə etmək niyyətindədir. Təşkilatın əsas gəlir mənbələrinin hazırkı uçot davranışlarına əsaslanaraq, Rəhbərlik 15 №-li BMHS-in tətbiqinin Təşkilatın maliyyə mövqeyi və ya maliyyə performansına, gəlir tranzaksiyaları üzərində daha əhatəli açıqlamaların təmin edilməsi istisna olunmaqla, ciddi təsiri olacağını fikirləşmir. Bununla belə, Rəhbərliyin hələ ki 15 №-li BMHS-in tətbiqinin Təşkilatın maliyyə hesabatlarına tam təsirini qiymətləndirməkdə olduğundan, Rəhbərlik ətraflı araşdırmanı tamamlanmadan bu təsirin məqbul səviyyədə təxmin edilməsi uyğun hesab etmir.
- 16 №-li BMHS *Lizinq* (2016-cı ilin yanvar ayında dərc olunmuşdur.) - 1 Yanvar 2019-cu il və bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri (erkən tətbiq yalnız o halda icazə verilir ki, 15 №-li BMHS tətbiq olunsun) üçün etibarlı olan yeni standart, 17 №-li BMUS və izahını əvəz edir. Göstərilən ən böyük dəyişiklik, demək olar ki, bütün lizinqlərin, tək bir modelə əsasən (12 aydan qısa müddətli icarələr və aşağı dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla) icarədarların balans hesablarında göstərilməklə əməliyyat və maliyyə lizinqi arasındakı fərqi aradan qaldırmasıdır. Buna baxmayaraq, icarəyə verənin mühasibat uçotu böyük dəyişikliyə məruz qalmır və əməliyyat - maliyyə lizinqləri arasında fərq saxlanılır. Rəhbərlik 16 №-li BMHS-in məcburiyyət yarandıqda Təşkilatın maliyyə hesabatlarına aşağıdakı təsirlərlə tətbiq olunacağı fikrindədir:
  - Aktivdən istifadə hüququ və müvafiq öhdəlik 16 №-li BMHS-nin tətbiqindən sonra aşağı dəyər və qısamüddətli lizinqlər üçün kvalifikasiyadan keçməyə, Təşkilat onları bütün bu lizinqlərə nəzərən tanımalı olacaq ki, bu hal Təşkilatın maliyyə hesabatlarında qəbul edilmiş məbləğlər üzərində ciddi təsirə malik ola bilər. Lakin Rəhbərlik araşdırmanı tamamlanmadan bu təsirin məqbul səviyyədə təxmin edilməsi uyğun hesab edilmir.
  - Təşkilatın icarədar olduğu maliyyə lizinqləri üçün, artıq Təşkilat lizinq razılaşması üçün aktiv və əlaqədar maliyyə lizinq öhdəliyi hesab olunduğundan, Rəhbərlik 16 №-li BMHS -in tətbiqinin Təşkilatın maliyyə hesabatlarında qəbul edilmiş məbləğlər üzərində ciddi təsirə malik olacağı fikrində deyil.
- 17 №-li BMHS *Sığorta müqavilələri* (2017-ci ilin may ayında dərc olunmuşdur) - 4 №-li BMHS-ı əvəz edən, 1 yanvar 2021-ci il və bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün etibarlı olan Standart sığorta öhdəliklərinin cari yerinə yetirilmə dəyərində ölçülməsini tələb edir və bütün sığorta müqavilələri üçün daha düzgün ölçü və təqdimat anlayışını təmin edir. Bu tələblər sığorta müqavilələri üçün sistematik, prinsip-əsaslı uçot hədəfinə nail olmaq üçün tərtib edilib və maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinin sığorta müqavilələrindən mülkiyyətin maliyyə mövqeyi, maliyyə performansı və nağd pul axını üzərindəki təsirini qiymətləndirmələrinə əsas verir. O həm də oxşar prinsiplərin təkrar sığorta müqavilələrinə və investisiya müqavilələrinə tətbiq edilməsini tələb edir. Təşkilat nə sığorta, nə də təkrar sığorta müqavilələrinə sahib olmadığı üçün, Standartın maliyyə hesabatlarına təsiri gözlənilmir.

BOKT "Azmikroinvest" MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

7. Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2017-ci il tarixinə	31 dekabr 2016-cı il tarixinə
Nağd pul	492	6,571
Banklarda olan pul vəsaitləri	102,276	64,733
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	102,768	71,304

31 dekabr 2017-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Nağd pul	Müxbir hesablar	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>			
Nağd pul	492	-	492
Azərbaycanın ən böyük 15 bankında	-	102,276	102,276
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	492	102,276	102,768

31 dekabr 2016-cı il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Nağd pul	Müxbir hesablar	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>			
Nağd pul	6,571	-	6,571
Azərbaycanın ən böyük 15 bankında	-	64,733	64,733
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	6,571	64,733	71,304

8. Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2017-ci il tarixinə	31 dekabr 2016-cı il tarixinə
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər		
Kənd təsərrüfatı sahəsinə verilmiş kreditlər	912,397	838,314
İstehlak kreditləri	356,728	371,234
Daşınmaz əmlakın alınması və təmiri	201,738	301,479
Ticarət sahəsinə verilmiş kreditlər	122,260	366,923
Xidmət sahəsinə verilmiş kreditlər	-	123,314
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(110,185)	(93,018)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,482,938	1,908,246

BOKT "Azmikroinvest" MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

8. Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Kredit portfelinin 31 dekabr 2017 və 31 dekabr 2016-cı illər üçün iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2017 - ci il tarixinə	
	Məbləği	%
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər		
Kənd təsərrüfatı sahəsinə verilmiş kreditlər	912,397	57.27%
İstehlak kreditləri	356,728	22.39%
Daşınmaz əmlakın alınması və təmiri	201,738	12.66%
Ticarət sahəsinə verilmiş kreditlər	122,260	7.67%
Xidmət sahəsinə verilmiş kreditlər	-	-
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (ehtiyat ayırmalarından əvvəl)	1,593,123	100.00%

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2016 - cı il tarixinə	
	Məbləği	%
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər		
Kənd təsərrüfatı sahəsinə verilmiş kreditlər	838,314	41.89%
İstehlak kreditləri	371,234	18.55%
Ticarət sahəsinə verilmiş kreditlər	366,923	18.33%
Daşınmaz əmlakın alınması və təmiri	301,479	15.06%
Xidmət sahəsinə verilmiş kreditlər	123,314	6.16%
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (ehtiyat ayırmalarından əvvəl)	2,001,264	100.00%

31 dekabr 2017-ci il tarixində müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların hər bir kateqoriyasının balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. 31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların təxmin edilən ədalətli dəyəri uyğun olaraq 1,482,938 AZN və 1,908,246 AZN təşkil etmişdir.

BOKT “Azmikroinvest” MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

8. Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixində kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Daşınmaz əmlakın alınması və təmiri	Ticarət sahəsinə verilmiş kreditlər	İstehlak kreditləri	Xidmət sahəsinə verilmiş kreditlər	Korporativ kreditlər - Xidmət sahəsinə verilmiş	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>						
Fiziki şəxslərə verilmiş, cari və dəyərsizləşməmiş kreditlər	140,993	89,634	241,087	-	910,991	1,382,705
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	140,933	89,634	241,087	-	910,991	1,382,705
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>						
Ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	5,275	-	4,418	-	-	9,693
Ödənişin 30-90 günədək gecikdirilməsi	6,768	5,703	2,543	-	1,406	16,420
Ödənişin 90-180 günədək gecikdirilməsi	-	2,340	13,055	-	-	15,395
Ödənişin 180-360 günədək gecikdirilməsi	-	1,039	23,416	-	-	24,455
360 gündən artıq gecikdirilməsi	48,702	23,544	72,209	-	-	144,455
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	60,745	32,626	115,641	-	1,406	210,418
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	-	-	-	-	-	-
Kreditlərin ümumi balans dəyəri	201,738	122,260	356,728	-	912,397	1,593,123
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(24,351)	(14,614)	(71,220)	-	-	(110,185)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	177,387	107,646	285,508	-	912,237	1,482,938

BOKT "Azmikroinvest" MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

8. Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2016-cı il tarixində kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Daşınmaz əmlakın alınması və təmiri	Ticarət sahəsinə verilmiş kreditlər	İstehlak kreditləri	Xidmət sahəsinə verilmiş kreditlər	Korporativ kreditlər - Xidmət sahəsinə verilmiş	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>						
Fiziki şəxslərə verilmiş, cari və dəyərsizləşməmiş kreditlər	218,589	296,632	295,409	57,142	835,870	1,703,642
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	218,589	296,632	295,409	57,142	835,870	1,703,642
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>						
Ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	-	59,514	7,445	5,711	2,444	75,114
Ödənişin 30-90 günədək gecikdirilməsi	14,346	652	2,970	18,166	-	36,134
Ödənişin 90-180 günədək gecikdirilməsi	-	356	40,673	7,335	-	48,364
Ödənişin 180-360 günədək gecikdirilməsi	68,544	9,769	24,100	30,891	-	133,304
360 gündən artıq gecikdirilməsi	-	-	637	4,069	-	4,706
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	82,890	70,291	75,825	66,172	2,444	297,622
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	-	-	-	-	-	-
Kreditlərin ümumi balans dəyəri	301,479	366,923	371,234	123,314	838,314	2,001,264
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(38,073)	(5,170)	(23,751)	(26,024)	-	(93,018)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	263,406	361,753	347,483	97,290	838,314	1,908,246

Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Cəmi
31 dekabr 2015	(39,948)
İl ərzində ehtiyatın yaradılması	(53,448)
İl ərzində ehtiyat hesabına silinmiş kreditlər	378
31 dekabr 2016	(93,018)
İl ərzində ehtiyatın yaradılması	(20,758)
İl ərzində ehtiyat hesabına silinmiş kreditlər	3,591
31 dekabr 2017	(110,185)

BOKT "Azmikroinvest" MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

9. Torpaq, tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Mebel və Ofis ləvazimatları	Kompyuter və Rabitə avadanlığı	Nəqliyyat vasitələri	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
31 dekabr 2015-ci il tarixinə balans dəyəri	16,466	16,201	-	18,527	51,194
Əlavələr	5,552	1,973	13,000	1,500	22,025
Köhnəlmə və amortizasiya ayırmaları	(5,321)	(4,369)	(289)	(1,915)	(11,894)
31 dekabr 2016-cı il tarixinə balans dəyəri	16,697	13,805	12,711	18,112	61,325
31 dekabr 2016-cı il tarixinə balans dəyəri	27,919	21,426	13,000	20,601	82,946
Yığılmış köhnəlmə və amortizasiya	(11,222)	(7,621)	(289)	(2,489)	(21,621)
31 dekabr 2016-cı il tarixinə balans dəyəri	16,697	13,805	12,711	18,112	61,325
Əlavələr	-	-	106,396	-	106,396
Silinmələr	-	-	-	(2,292)	(2,292)
Köhnəlmə və amortizasiya ayırmaları	(4,173)	(3,451)	(3,473)	(1,637)	(12,734)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə balans dəyəri	12,524	10,354	115,634	14,183	152,695
31 dekabr 2017-ci il tarixinə balans dəyəri	27,919	21,426	119,396	17,601	186,342
Yığılmış köhnəlmə və amortizasiya	(15,395)	(11,072)	(3,762)	(3,418)	(33,647)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə balans dəyəri	12,524	10,354	115,634	14,183	152,695

31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərində torpaq, tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlərin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərində torpaq, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri uyğun olaraq 152,695 AZN və 61,325 AZN təşkil etmişdir.

BOKT "Azmikroinvest" MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

10. Digər aktivlər

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2017-ci il tarixinə	31 dekabr 2016-cı il tarixinə
Ödənilmiş avanslar	298	-
Cəmi digər aktivlər	298	-

11. Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>		31 dekabr 2017-ci il tarixinə	31 dekabr 2016-cı il tarixinə
Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	1.1	800,000	800,000
"Günay Bank" ASC	1.2	-	100,722
"Turan Bank" ASC	1.3	-	100,447
"Deka Bank" ASC	1.4	-	100,217
Cəmi banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar		800,000	1,101,386

1.1. 05 Sentyabr 2016 və 21 noyabr 2016-cı il tarixlərində Təşkilatla Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Layihələri və Kreditlərinin İdarə Edilməsi üzrə Dövlət Xidməti arasında kənd təsərrüfatının maliyyələşdirilməsi məqsədilə 200,000 AZN və 600,000 AZN həcmində kredit xəttlərinin açılmasına dair müqavilələr imzalanmışdır. Kreditlərin qaytarma müddəti 19 sentyabr 2021 və 19 dekabr 2021-ci il tarixlərinə qədərdir və kreditin verildiyi tarixdən ilk 2 illik dövrü güzəşt müddəti müəyyən edilib və bu müddət ərzində əsas borc məbləğinin qaytarılması ilə bağlı hər hansı bir ödəniş həyata keçirilmir. Bu müqavilələrə əsasən Kənd Təsərrüfatı kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi tərəfindən Təşkilata illik 2.0% faiz dərəcəsilə kredit vəsaitləri təqdim edilmişdir. Kənd Təsərrüfatı kreditləri üzrə Dövlət Agentliyindən borc götürülmüş vəsaitlər üzrə Təşkilatın riayət etməli olduğu hər hansı xüsusi şərt mövcud deyil. 31 dekabr 2017-ci il tarixində bu kredit üzrə hesablanmış, ödənilməmiş faiz qalığı 0 AZN məbləğində olmuşdur.

1.2. 04 oktyabr 2016-cı il tarixində Təşkilat ilə "Günay Bank" ASC arasında 100,000 AZN məbləğində, qaytarma müddəti 04 sentyabr 2017-ci il tarixinədək olan kredit müqaviləsi imzalanmışdır. Bu vəsaitlər illik faiz dərəcəsi 10% olmaqla Təşkilata təqdim edilmişdir. 04 sentyabr 2017-ci ildə əsas məbləğ və hesablanmış faizlər ödənilərək kredit üzrə alınmış vəsaitlər tam geri qaytarılmışdır.

1.3. 07 mart 2016-cı il tarixində Təşkilat ilə "Turan Bank" ASC arasında 100,000 AZN məbləğində, qaytarma müddəti 07 mart 2017-ci il tarixinədək olan kredit müqaviləsi imzalanmışdır. Bu vəsaitlər illik faiz dərəcəsi 7% olmaqla Təşkilata təqdim edilmişdir. 07 mart 2017-ci tarixində bu müqavilə eyni şərtlərlə 07 mart 2018-ci il tarixinədək uzadılmışdır. 10 oktyabr 2017-ci ildə əsas məbləğ və hesablanmış faizlər ödənilərək kredit üzrə alınmış vəsaitlər tam geri qaytarılmışdır.

1.4. 17 may 2016-cı il tarixində Təşkilat ilə "Deka Bank" ASC arasında 100,000 AZN məbləğində, qaytarma müddəti 17 may 2018-ci il tarixinədək olan kredit müqaviləsi imzalanmışdır. Bu vəsaitlər illik faiz dərəcəsi 6% olmaqla Təşkilata təqdim edilmişdir. 23 may 2017-ci ildə əsas məbləğ və hesablanmış faizlər ödənilərək kredit üzrə alınmış vəsaitlər tam geri qaytarılmışdır.

BOKT "Azmikroinvest" MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

12. Digər Öhdəliklər

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2017-ci il tarixinə	31 dekabr 2016-cı il tarixinə
Ödənilməkdə olan məbləğlər	11,807	2,951
Əmlak vergisi üzrə öhdəlik	447	287
Cəmi digər öhdəliklər	12,254	3,238

13. Nizamnamə Kapitalı

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Nizamnamə kapitalı	Cəmi
31 dekabr 2015-ci il tarixinə	1,000,000	1,000,000
Nizamnamə kapitalında artım	-	-
31 dekabr 2016-cı il tarixinə	1,000,000	1,000,000
Nizamnamə kapitalında artım	-	-
31 dekabr 2017-ci il tarixinə	1,000,000	1,000,000

16 iyun 2010-cu il tarixində Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən Bank olmayan Kredit Təşkilatlarının Prudensial Tənzimlənməsinə dair qaydaları təsdiq edilmişdir. Qaydalara əsasən, Bank olmayan Kredit Təşkilatlarının minimal Nizamnamə kapitalı 300,000 manatdan aşağı olmamalıdır və Təşkilat bu tələbi tam yerinə yetirir.

Təşkilatın girov əmanəti qəbul etməyən Bank Olmayan Kredit Təşkilatı olaraq qanunvericilikdə nəzərdə tutulan icbari ehtiyat yaratmaq öhdəliyi yoxdur. BMHS əsasında mövcud risklərin qarşısının alınması məqsədilə Təşkilatın müştərilərə verilmiş kreditləri üzrə yaradılmış əlavə ehtiyat xərcləri yerli qanunvericilikdə könüllülük prinsipinə əsaslandığı və vergi orqanları tərəfindən xərc olaraq tanınmadığı üçün Təşkilat yerli muhasibat uçotu qaydalarına əsasən BMHS əsasında yaranan xalis mənfəətdən daha çox mənfəət əldə etmiş və həmin xalis mənfəətə uyğun olaraq dividend elan etmişdir.

14. Faiz Gəlirləri və Faiz Xərcləri

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən dövr üzrə	31 dekabr 2016-cı il tarixində bitən dövr üzrə
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə faiz gəlirləri	276,246	301,777
Cəmi faiz gəlirləri	276,246	301,777
Faiz xərcləri		
Banklardan alınmış vəsaitlər üzrə faiz xərcləri	(26,150)	(21,600)
Cəmi faiz xərcləri	(26,150)	(21,600)
Xalis faiz gəlirləri	250,096	280,177

BOKT "Azmikroinvest" MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

15. Haqq və komissiya xərcləri

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2016-cı il tarixində bitən il üzrə
Bank komissiya xərcləri	(2,390)	(4,426)
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	(2,390)	(4,426)

16. Digər gəlirlər və xərclər

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2016-cı il tarixində bitən il üzrə
Gecikməyə görə cərimə məbləğləri	19,771	20,069
Digər gəlirlər	1,934	1,432
Cəmi digər gəlirlər	21,705	21,501
Qeyri maddi aktivlərin silinməsindən yaranan zərər	(2,292)	-
Cəmi digər xərclər	(2,292)	-

Kredit götürmüş müştərilərin gecikmə məbləğlərinə görə hesablanmış cərimələr 31 dekabr 2017 və 31 Dekabr 2016-cı il tarixlərinə bitən il üzrə AZN 19,771 və 20,069 AZN məbləğdən ibarətdir.

17. İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2016-cı il tarixində bitən il üzrə
İşçilərə sərf olunan xərclər	(70,763)	(85,853)
İcarə xərcləri	(27,907)	(28,062)
Köhnəlmə və amortizasiya xərci	(12,734)	(11,894)
Üzvlük haqları	(10,500)	(1,500)
Proqram təminatı xidməti	(7,315)	(3,540)
Peşəkar xidmətlər	(4,200)	(4,488)
Kommunal xərclər	(3,119)	(2,141)
Hüquq məsrəfləri və məhkəmə xərcləri	(2,600)	(6,265)
Mühafizə xərcləri	(2,025)	(2,025)
Ofis ləvazimatları	(1,871)	(3,048)
Rabitə xərcləri	(1,575)	(2,133)
Bank xərcləri	(1,512)	-
Yanacaq xərcləri	(1,355)	(502)
Təmir xərcləri	(502)	(547)
Mənfəət vergisi istisna olmaqla, digər vergilər	(242)	(300)
Reklam xərcləri	-	(3,565)
Digər xərclər	(370)	(1,091)
Cəmi inzibati və digər əməliyyat xərcləri	(148,590)	(156,954)

31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərində bitən illər üzrə işçilərə sərf olunan xərclərə müvafiq olaraq 12,738 AZN və 15,364 AZN məbləğində sosial sığorta ödənişləri daxildir.

BOKT "Azmikroinvest" MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

18. Mənfəət Vergisi

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2017-ci il tarixinə	31 dekabr 2016-cı il tarixinə
Cari vergi xərci	(20,405)	(26,678)
Təxirə salınmış vergi üzrə gəlir	742	15,905

Vergi qanunvericiliyinə görə il üzrə şirkətlərin mənfəətinə 20% dərəcəsində mənfəət vergisi hesablanır. Təşkilat, vergiləri Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə əsasən hazırlanmış vergi hesabatlarına və qeydlərinə əsasən hesablayır və bu hesablamlar Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarından fərqlənə bilər.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə görə bəzi xərclərin vergi mənfəətindən azaldılmamasına və bəzi gəlirlərin vergidən azad olunmasına görə bəzi daimi vergi fərqləri yaranır.

Təxirə salınmış vergilər maliyyə hesabatlarında göstərilən aktiv və öhdəliklərin qalıq dəyəri ilə onların vergi hesabatındakı qalıq dəyərləri arasındakı müvəqqəti fərqlərin xalis vergi təsirini əks etdirir.

31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərində bitən illər üzrə vergi bazasına təsir edən müvəqqəti fərqlər aşağıdakılardır:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən dövr üzrə	31 dekabr 2016-cı il tarixində bitən dövr üzrə
Bölüşdürülməmiş mənfəət		
Vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər:		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	120,449	113,962
Digər öhdəliklər	1,888	1,638
Cəmi vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər	122,337	115,600
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər:		
Torpaq, tikili və avadanlıqlar	(3,284)	(1,586)
Qeyri-maddi aktivlər	(1,463)	(135)
Cəmi vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər	(4,747)	(1,721)
Xalis vergi tutulan müvəqqəti fərqlər	117,590	113,879
Yerli vergi dərəcəsi hesablanan təxirə salınmış vergi aktivləri (20%-lə)	23,518	22,776

	31 dekabr 2017-ci il tarixinə	31 dekabr 2016-cı il tarixinə
Təxirə salınmış vergi aktivləri		
İlin əvvəlinə	22,776	6,871
Dövr ərzində vergi aktivində /öhdəliyində mənfəətə təsir edən dəyişikliklər	742	15,905
İlin sonuna	23,518	22,776

19. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi

Təşkilat daxilində risklərin idarə edilməsi maliyyə (kredit, bazar, coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski. Maliyyə aləti üzrə əməliyyat aparən bir tərəf öz öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurduqda, Təşkilat kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Təşkilatın qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına gətirib çıxarır.

Təşkilatın Müşahidə Şurasının tərəfindən təsdiqlənmiş Kredit Siyasətinə uyğun olaraq mümkün kredit risklərinin diversifikasiyasını və azaldılmasını təmin etmək üçün kredit portfeli üzrə bəzi limitlər müəyyən edilmişdir.

Bu limitlər aşağıda göstərilir:

1. Biznes və istehlak kreditləri portfeli üzrə limitlər;
2. İqtisadi sektorlar üzrə limitlər;
3. Regionlar üzrə limitlər;
4. Konsentrasiya limitləri; və
5. Təminatın növü üzrə limitlər

Müşahidə Şurası hər rüb limitləri müəyyən edir və onları nəzərdən keçirir. Bazar şəraitində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə həmin limitlərə yenidən baxıla bilər. Limitlərin dəyişməsi ilə bağlı təklif əvvəlcə Rəhbərlik, sonra isə Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiqlənir.

Rəhbərlik müntəzəm olaraq bütün limitlərə riayət edilməsinə nəzarət edir və bəzi limitlər (bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupuna verilmiş kreditlərin maksimum məbləği və əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərin maksimum məbləği) hər hansı yeni kreditin verilməsindən əvvəl yoxlanılır.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ölkədə fəaliyyət göstərən bütün maliyyə təşkilatları tərəfindən riayət edilməsi məcburi hesab olunan bəzi limitlər müəyyən edir və bu limitlərə müntəzəm olaraq nəzarət edir.

Kredit risklərinin idarə edilməsi Təşkilatın əməliyyatlarının tərkib hissəsidir. Risklərin idarə edilməsi funksiyası kreditlərin verilməsi və təsdiqlənməsindən onun geri qaytarılmasınadək baş verən kredit prosesinin bütün mərhələlərini əhatə edir.

ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartları və Prosedurlarına əsasən risklərin idarə edilməsi prosesinə onların müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi yolu ilə risklərə nəzarət edilməsi və azaldılması, bu cür risklərlə bağlı hesabatların hazırlanması (məsələn, Rəhbərlik, komitələr və risklərin idarə edilməsi üzrə mütəxəssislər tərəfindən) və Rəhbərlik tərəfindən risk limitlərinin qəbul edilməsi aid edilir.

Risklərin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədləri aşağıda göstərilir. ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartlarına görə risklərin idarə edilməsi infrastrukturunu və bankların üzləşdiyi risklər kənar mütəxəssis və ya auditor tərəfindən ən azı ildə bir dəfə qiymətləndirilməlidir. Ümumiyyətlə, ARMB-nin müəyyən etdiyi standartlarda konkret kəmiyyət limitləri və ya standartlar nəzərdə tutulmasa da, Təşkilat tərəfindən risklərin qiymətləndirilməsi üzrə müvafiq metodologiyanın qəbul edilməsi tələb olunur.

19. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Təşkilatda risklərin idarə edilməsi funksiyası Təşkilatın Müşahidə Şurası və bütün əməkdaşlarının vəzifə və səlahiyyətlərinin ümumi strukturuna daxildir. Bu funksiya aşağıdakıların müəyyən edilməsini tələb edir: (i) risklərin idarə edilməsi funksiyası çərçivəsində nəzarət edilən risklərin həcmi və ya səviyyəsi, (ii) Təşkilatın daxili strukturunda risklərin idarə edilməsi funksiyasının yerinə yetirilməsinə görə məsul olan işçinin vəzifəsi və (iii) risklərlə bağlı məlumatların qiymətləndirilməsi metodologiyası, müvafiq hesabatların hazırlanması və bu cür risklərə nəzarət edilməsi (risk limitlərinin müəyyən edilməsi) və qərarların qəbul edilməsi prosesində bu cür məlumatların nəzərə alınması.

ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartlarında kredit risklərinin xarakteri, eləcə də onların müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi metodologiyası əks etdirilir. Bundan əlavə, Standartlarda Təşkilatın Müşahidə Şurası tərəfindən aşağıdakı risk limitlərinin qəbul edilməsi nəzərdə tutulur: kapital riski, bazar riski, kredit riski və konsentrasiya riski üzrə limitlər.

Təşkilat məruz qaldığı kredit riskinə bir borcalan, eləcə də coğrafi və ya fəaliyyət seqmentləri üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Bu cür risklərə Rəhbərlik kimi Təşkilatın müvafiq bölmələri tərəfindən gündəlik nəzarət olunur. Bu cür risklərə, həmçinin Rəhbərlik tərəfindən hər ay nəzarət olunur və vaxtı keçmiş kreditlərin sayının azaldılması tələb olunduqda, prosedurların təkmilləşdirilməsi məqsədilə il ərzində mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir. Kredit riski səviyyəsinin məhsul, borcalan və sənaye sahələri üzrə limitləri müntəzəm olaraq Rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənir.

Bir borcalan, o cümlədən banklar və broker şirkətlərinin məruz qaldığı kredit riski əlavə olaraq balans və balansdankənar riskləri əhatə edən ARMB-nin normativ sub-limitləri vasitəsilə, eləcə də gün ərzində forvard valyuta müqavilələri kimi ticarət vasitələri üzrə risk limitlərini ötürməklə məhdudlaşdırılır. Qəbul edilə bilən risk səviyyəsi üzrə limitlərə faktiki olaraq hər gün nəzarət edilir. Təşkilat tərəfindən aşağıdakı sub-limitlər tətbiq edilir:

- Bir borcalan və birgə borcalanlar qrupuna verilən kreditin maksimum məbləği kreditin verilmə tarixinə BOKT-nin kapitalının 30 faizindən çox olmamalıdır.

Təşkilatın kredit siyasəti kreditlərin verilməsi prosesinə cəlb olunan Təşkilatın hər bir əməkdaşının vəzifə və səlahiyyətlərini tənzimləyir, eləcə də kreditlərin verilməsi limitlərini, kreditlərə nəzarət qaydalarını, Təşkilatın tətbiq etdiyi reyting sisteminin prinsiplərini və kreditlərin verilməsi prosedurlarını müəyyən edir.

Kreditin təsdiqlənməsi proseduru və səlahiyyətlərin müəyyən edilməsi. Kreditin təsdiqlənməsi prosesi Təşkilatın Kredit Siyasətində nəzərdə tutulan prosedurlara uyğun olaraq həyata keçirilir. Kreditin təsdiqlənməsi səlahiyyətləri hər bir biznes vahidi üzrə Təşkilatın Rəhbərliyi tərəfindən təsdiqlənmiş limitlər çərçivəsində müəyyən edilir.

Kreditlərin təsdiqlənməsi üzrə səlahiyyətlər. Kreditlərin verilməsindən əvvəl Təşkilat, potensial borcalanların ətraflı qiymətləndirilməsini aparır. Bu təhlil potensial borcalanın maliyyə vəziyyətinə, bazardakı mövqeyinə, kreditin təminatı üçün qoyulmuş girovun növünə və dəyərinə, eləcə də kredit tarixçəsinə əsaslanır.

Kreditlər üzrə monitoring borcalan üzrə Təşkilatın daxili risk reytingini nəzərə alaraq, kreditin ümumi müddəti ərzində müntəzəm şəkildə aparılır. Kreditin ödəmə vaxtı keçdikdə, Kredit Müqaviləsinin müddətlərində və şərtlərində, Kredit Sazişində, Girov Müqaviləsində və Azərbaycan Respublikası qanunları və Mülki Məcəlləsində göstərilən vasitələrin köməyi ilə yığılacaq. Ödənişlərin vaxtı gecikdirildiyi halda, Kredit işçisi yaranan vəziyyəti hərtərəfli təhlil edəcək və həmin vəziyyətin qarşısını dərhal almaq üçün borc alanla əlaqə saxlanılacaqdır. Problemin təbiətini və onun həll olunmasında istifadə olunan yolları müəyyənləşdirmək üçün hesabat hazırlayır.

19. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Gecikdirilmiş ödənişlər haqqında hesabat onun baxılması, nəzərdən keçirilməsi və kredit işçisi tərəfindən islahedici tədbirlərin görülməsi haqda təlimatların hazırlanması üçün Təşkilatın Kredit Komitəsinə göndərilir. Kredit Komitəsinə krediti hər ay nəzərdən keçirir digər əlavə tədbirləri müzakirə edir. Kreditlərin böyük hissəsi üzrə faiz ödənişləri hər ay aparıldığına görə, bu Təşkilata borcalanın maliyyə vəziyyətinə dair əlavə məlumat əldə etmək imkanı verir.

Təşkilat 5,000 AZN məbləğindən yuxarı olan kreditlər üçün girov (daşınmaz əmlak, əsas vəsaitlər, dövrüyyədə olan mallar, qiymətli kağızlar və s.) təminatının alınmasını nəzərdə tutur. Girovun qiymətləndirilməsi kredit mütəxəssisləri tərəfindən aparılır.

Bazar riski. Təşkilat bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) valyuta (b) faiz dərəcəsi və (c) pay alətləri üzrə açıq mövqələr ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Bazar risklərinin idarə edilməsində Təşkilatın məqsədi valyuta məzənnələri və faiz dərəcələrindəki mənfi dəyişikliklərə görə Təşkilatın məruz qala biləcək açıq bazar mövqələri üzrə mümkün zərər məbləğlərinin məhdudlaşdırılması və azaldılmasından ibarətdir. Rəhbərlik qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Bu limitlər ARMB-nin Açıq Valyuta Mövqeyi Limitlərinin Müəyyən Edilməsi və tənzimlənməsi Qaydalarına uyğun olaraq müəyyən edilir. Təşkilatın hər-hansı bir valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi Təşkilatın məcmu kapitalının 10.0 faizindən, bütün xarici valyutalar üzrə isə 15.0 faizindən artıq olmamalıdır. Təşkilat, ehtiyac yarandıqda ARMB-nin müəyyən etdiyi limitlərdən daha sərt limitlər müəyyən edə bilər.

Xarici valyuta riski. Təşkilat Azərbaycan manatına qarşı xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. Rəhbərlik hər bir valyuta üzrə və ümumilikdə risklərin səviyyəsi ilə əlaqədar günün sonuna, həmçinin bir gün ərzində limitlər müəyyən edir və bu limitlərə gündəlik nəzarət edir. Təşkilat spekulyativ fəaliyyət və ya hecinq məqsədləri üçün hər hansı derivativ alətlərlə əməliyyat aparmır. Bu cür alətlər Azərbaycan Respublikasında geniş yayılmamışdır.

Hesabat dövrünün sonunda Təşkilatın məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2017-ci il tarixinə			31 dekabr 2016-cı il tarixinə		
	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə öhdəlikləri	Mövqe	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə öhdəlikləri	Mövqe
AZN	1,585,706	(802,447)	783,259	1,979,550	(1,103,424)	876,126
ABŞ dolları	-	-	-	-	-	-
Cəmi	1,585,706	(802,447)	783,259	1,979,550	(1,103,424)	876,126

Yuxarıdakı cədvələ yalnız pul aktivləri və öhdəlikləri daxildir. Təşkilat hesab edir ki, pay alətləri üzrə investisiyalar və qeyri-pul aktivləri əhəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına gətirib çıxarmır.

Faiz dərəcəsi riski. Təşkilat bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları, həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

BOKT “Azmikroinvest” MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

19. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Bu cədvəldə Təşkilatın cəmi maliyyə aktiv və öhdəlikləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə tarixlərinə görə (bunlardan hansı daha tez olarsa) təsnifləşdirilir.

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilən və ya 1 ay ərzində	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	12 ay-5 il ərzində	Cəmi
31 dekabr 2017-ci il					
Cəmi maliyyə aktivləri	277,910	252,035	119,247	936,514	1,585,706
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(2,447)	-	-	(800,000)	(802,447)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə xalis faiz həssaslığı intervalı	275,463	252,035	119,247	136,514	783,259
31 dekabr 2016-cı il					
Cəmi maliyyə aktivləri	223,207	401,044	317,494	1,037,805	1,979,550
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(1,674)	(101,750)	(100,000)	(900,000)	(1,103,424)
31 dekabr 2016-cı il tarixinə xalis faiz həssaslığı intervalı	221,533	299,294	217,494	137,805	876,126

Həssaslıq təhlili apararkən Təşkilat aşağıdakı mülahizələri irəli sürür:

- Həssaslıq təhlili Təşkilatın bu açıqlamaları növbəti dəfə təqdim edəcəyi dövrə qədər müddət ərzində baş verə biləcək bütün dəyişiklikləri əks etdirir. Açıqlamaların növbəti təqdim olunma dövrü adətən növbəti illik hesabat dövrü ilə üst-üstə düşür.

Təşkilat bütün mümkün dəyişikliklərin deyil, yalnız müvafiq risk dəyişənində mümkün ola biləcək dəyişikliklərin limitləri çərçivəsində təsirini açıqlayır.

Təşkilat, AZN ilə ifadə edilmiş dəyişkən faizli aktiv və ya öhdəliklərə malik olmadığına görə onun mənfəəti AZN üzrə faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə məruz qalmır.

Valyuta məzənnələrindəki bu cür dəyişikliklərin Təşkilatın mənfəət və ya zərərinə təsirindən başqa, kapitalla hər hansı təsiri yoxdur. Yuxarıda qeyd edilən risklər, yalnız Təşkilatın funksional valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanmışdır.

Təşkilat öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Təşkilatın baş rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlara əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

İllik %	31 dekabr 2017-ci il tarixinə	31 dekabr 2016-cı il tarixinə
Aktivlər		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	6 - 30%	6 - 30%
Öhdəliklər		
Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar	2%	2-10%

BOKT “Azmikroinvest” MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

19. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Coğrafi risk. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Təşkilatın maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi təhlili aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-na üzv olan ölkələr	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	102,768	-	102,768
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,482,938	-	1,482,938
Cəmi maliyyə aktivləri	1,585,706	-	1,585,706
Maliyyə öhdəlikləri			
Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar	(800,000)	-	(800,000)
Digər öhdəliklər	(2,447)	-	(2,447)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(802,447)	-	(802,447)
Balans üzrə xalis mövqe	783,259	-	783,259

31 dekabr 2016-cı il tarixinə Təşkilatın maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi təhlili aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-na üzv olan ölkələr	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	71,304	-	71,304
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,908,246	-	1,908,246
Cəmi maliyyə aktivləri	1,979,550	-	1,979,550
Maliyyə öhdəlikləri			
Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar	(1,101,386)	-	(1,101,386)
Digər öhdəliklər	(2,038)	-	(2,038)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(1,103,424)	-	(1,103,424)
Balans üzrə xalis mövqe	876,126	-	876,126

Digər risk konsentrasiyaları. Rəhbərlik, verilmiş kreditlərin ümumi məbləği xalis aktivlərin 10%-dən yuxarı olan borcalanlar haqqında məlumatları əks etdirən hesabatlara əsasən kredit riski üzrə konsentrasiyaya nəzarət edir və bu cür məlumatları açıqlayır. 31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərində Təşkilatın əhəmiyyətli risk konsentrasiyaları olmamışdır.

Likvidlik riski. Likvidlik riski Təşkilatın maliyyə öhdəliklərindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsində Təşkilatın çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya borc vəsaitlərinin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri ilə üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Təşkilatın Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

19. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Likvidlik risklərinin idarə edilməsi məqsədilə, Təşkilat aktiv/öhdəliklərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir. Borc alınmış vəsaitlərin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və həmçinin normal və gərgin vəziyyətdə vəsaitlərin ödənilməsinə təmin etmək üçün Rəhbərlik və Müşahidə Şurası banklararası və digər borc vəsaitlərinin minimum səviyyəsi üzrə və ödəmə müddəti başa çatan vəsaitlərin minimum səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir. Onlar, həmçinin öhdəlik bazasının diversifikasiya riski üzrə parametrlər müəyyən edir.

Təşkilatın likvidlik siyasəti aşağıdakılardan ibarətdir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımi likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Təşkilatın strateji məqsədlərinə uyğun maliyyə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və beləliklə, Təşkilatın ölkədaxili və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksək likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının vaxt çərçivələrində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması;
- Aktiv və öhdəliklər strukturunun vaxt çərçivələrində daimi monitorinqi.

Təşkilat aşağıda göstəriləyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik çatışmazlığına nəzarət edir:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilən və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	12 aydan 5 ilədək	Cəmi
31 dekabr 2017-ci il					
Maliyyə aktivləri	314,849	303,041	170,256	1,105,716	1,893,862
Maliyyə öhdəlikləri	(1,780)	(8,667)	(8,000)	(847,511)	(865,958)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən cəmi likvidlik intervalı	313,069	294,374	162,256	258,205	1,027,904
31 dekabr 2016-cı il					
Maliyyə aktivləri	260,591	473,720	393,927	1,218,418	2,346,656
Maliyyə öhdəlikləri	(4,924)	(115,803)	(112,778)	(965,794)	(1,199,299)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən cəmi likvidlik intervalı	255,667	357,917	281,149	252,624	1,147,357

Təşkilatın Rəhbərliyinin fikrincə, aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu Təşkilatın idarə olunması üçün əsas amillərdir. Ümumiyyətlə, maliyyə institutlarında bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakterli daşıyır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gəlirliliyi artırır, lakin eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə bilər. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanan öhdəliklərin münasib dəyərlə əvəz edilməsi imkanı, Təşkilatın likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə məzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklərinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

Rəhbərliyin fikrincə, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən maliyyə institutları üçün mövcud olan əlverişli makroiqtisadi şərait, pul vəsaitləri üzrə müsbət daxiloğullar, əməliyyatların gəlirliliyi və tələb olunduqda, mövcud olan maliyyə resurslarından istifadə nəticəsində likvidlik üzrə uyğunsuzluqdan yaranan risklər əhəmiyyətli dərəcədə azalır.

20. Kapitalın İdarə Edilməsi

Kapitalın idarə olunmasında Təşkilatın məqsədi ARMB-nin kapitalın məbləği ilə bağlı müəyyən etdiyi tələblərə riayət edilməsini, Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin və kapitalın adekvatlıq əmsalının 20% həcmində saxlanması üçün kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etməkdir.

ARMB-nin kapitalın məbləği ilə bağlı mövcud tələblərinə görə Təşkilat məcmu kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini (“məcmu kapitalın adekvatlığı əmsalı”) minimum 20% saxlanılmasını təmin etməlidir.

Rəhbərlik hesab edir ki, Təşkilat 2017-ci və 2016-cı illər ərzində yerli qanunvericiliyə uyğun hesablanmış kapitalın adekvatlığı əmsalına riayət etmişdir.

ARMB-nin məcmu kapital adekvatlığı əmsallarının hesablanması məqsədilə, 31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə Təşkilatın məcmu kapitalı uyğun olaraq 989,297 AZN və 1,016,596 AZN təşkil edir.

Rəhbərlik, borc verənlər tərəfindən tətbiq edilmiş xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət edilməsi məqsədilə aparılan təhlil çərçivəsində kapitalın strukturunu müntəzəm olaraq təhlil edərək, maliyyə hesabatlarının digər komponentləri ilə bağlı kapital və onun strukturu üzrə riskləri nəzərdən keçirir.

Rəhbərlik hesab edir ki, Təşkilat 2017-ci və 2016-cı illər ərzində kapitalın məbləği ilə bağlı bütün icbari qurumların tələblərinə riayət etmişdir.

21. Şərti Öhdəliklər

Məhkəmə prosedurları. Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyət gedişində Təşkilata qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar, Təşkilatın Rəhbərliyi öz təxminlərinə, eləcə də daxili və kənar peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Təşkilatın əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq dövlət vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər.

Azərbaycan Respublikasında cərəyan edən son hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyi şərh edərkən və vergilərin məbləğini müəyyən edərkən daha sərt mövqe nümayiş etdirə bilər və keçmişdə etiraz edilməyən əməliyyat və fəaliyyətlərə yenidən baxıla bilər. Bunun nəticəsində, Təşkilata qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər. Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərində Təşkilatın avadanlıqları ilə əlaqədar kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəlikləri olmamışdır.

22. Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri

Ədalətli dəyər, məcburi satış və ya ləğv etmə halları istisna olmaqla, maraqlı və yaxşı məlumatlandırılmış tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə alətinin mübadilə edilə bildiyi məbləği əks etdirir və ən yaxşı olaraq fəal bazar qiyməti ilə təsdiqlənir.

Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Təşkilat tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək tələb edilir. Azərbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər müşahidə olunmaqdadır, lakin iqtisadi şərtlər maliyyə bazarlarında aktivliyin həcmi məhdudlaşdırmaqda davam edir. Bazar qiymətləri köhnəlmiş ola bilər və ya aşağı qiymətlərlə satışın dəyərini əks etdirə bilər və bu səbəbdən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini əks etdirməyə bilər. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri təxminən onların cari ədalətli dəyərinə bərabər olan amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan kreditlər və debitor vorcları. Dəyişən faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri onların balans dəyərində bərabərdir. Sabit faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır. İstifadə edilmiş diskont dərəcələri qarşı tərəfin valyuta, alətin ödəmə müddəti və kredit riskindən asılıdır.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan öhdəliklər. Bazar qiymətləri mövcud olmayan sabit faiz dərəcəli və müəyyən edilmiş ödəmə müddətinə malik maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri, analoji kredit riskinə və yerdə qalan ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır. Tələb edildikdə və ya əvvəlcədən bildiriş təqdim edilməklə ödənilən öhdəliklərin ("tələb edilənədən ödənilən öhdəliklər") ədalətli dəyəri, öhdəliklərin ödənilməsinin tələb edildiyi birinci gündən başlayaraq diskont edilmiş ödənilən məbləğ kimi hesablanır.

23. Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi

BMS 39, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi* Standartına uyğun olaraq Təşkilat maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) kreditlər və debitor borcları; (b) satıla bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) mənfəət və zərərdə ədalətli dəyərlə əks etdirilən maliyyə aktivləri ("MZƏD"). "Mənfəət və zərərdə ədalətli dəyərlə əks etdirilən maliyyə aktivləri" kateqoriyası iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) ilkin uçot zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) satış üçün maliyyə aktivləri. Bütün maliyyə aktivləri kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına aiddir. Bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

24. Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar və Qalıqlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar eyni qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındakı münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin hüquqi formasına deyil, iqtisadi məzmununa diqqət yetirilir.

BOKT "Azmikroinvest" MMC
31 dekabr 2017-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

24. Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar və Qalıqlar (davamı)

31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il il tarixlərində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıda göstərilir.

Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlər barədə məlumat:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Təsisçilər	Rəhbərlik
31 dekabr 2017-ci il tarixinə		
Verilmiş kreditlər	35,195	6,541
31 dekabr 2016-cı il tarixinə		
Verilmiş kreditlər	55,441	4,584

Rəhbərliyə ödənişlər haqqında məlumat:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2017-ci il tarixinə bitən il üzrə	31 dekabr 2016-cı il tarixinə bitən il üzrə
Əmək haqqı və mükafatlar	22,187	27,022

31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixində tamamlanan illər ərzində rəhbərliyə ödənişlər əmək haqqı və mükafatlardan ibarət olmuşdur.

25. ÖTƏN İLKİ SƏHVLƏRİN/GÖSTƏRİCİLƏRİN DÜZƏLİŞİ/TƏSNİFİ

Rəhbərlik 2016-cı ilin maliyyə hesabatlarında aşağıdakı xətalara aşkar etmişdir. Daha yaxşı müqayisəli təhlil üçün bu səhvlərin kumulyativ və fərdi təsiri əhəmiyyətli olduğundan maliyyə hesabatlarının uyğun göstəriciləri BMUS 8-in tələblərinə əsasən yenidən bəyan edilir.

Yenidən bəyan etmənin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı təsiri aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	2016-cı ildə yenidən bəyan etmədən əvvəlki balans	2016-cı ildə yenidən bəyan etmə	2016-cı ildə yenidən bəyan etmədən sonrakı balans
Səhmdarlara avans ödənişləri	42,511	(989)	43,500
Dividend ödənişi	(127,989)	989	(127,000)
Təxirə salınmış vergi aktivləri	4,172	18,604	22,776
Bölüşdürülməmiş mənfəət 2016	(2,997)	19,593	16,596

Yenidən bəyan etmənin məcmu gəlir haqqında hesabatı təsiri:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	2016-cı ildə yenidən bəyan etmədən əvvəlki məbləğ	2016-cı ildə yenidən bəyan etmə	2016-cı ildə yenidən bəyan etmədən sonrakı məbləğ
Vergidən əvvəlki mənfəət	86,850	-	86,850
Mənfəət vergisi	(29,377)	18,604	(10,773)
İl üzrə mənfəət	57,473	18,604	76,077

26. Hesabat Dövründən Sonra Baş Vermiş Hadisələr

Hesabat dövründən sonra heç bir əhəmiyyətli hadisə baş verməmişdir.